

BLOEMEN

voor

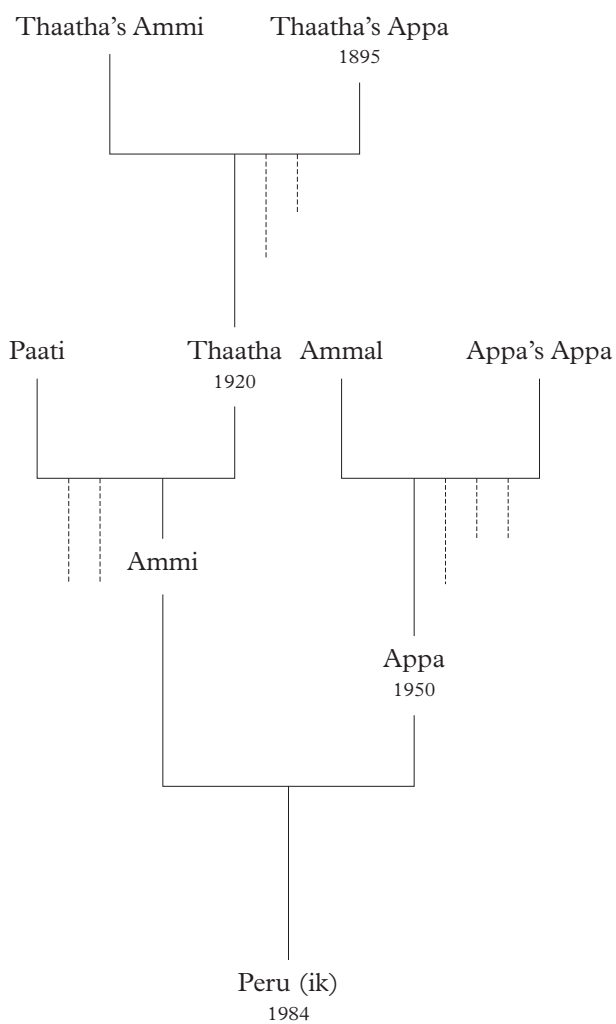
BOEDDHA

Een thuis vinden tussen
goden *en* getallen

PERU DHARANI

Lannoo

Jongste kind -----
Oudste kind -----

HOOFDSTUK 1

Ammal, orakelhagedissen en de god van de dood

Ammal, mijn grootmoeder van vaderskant, droeg een impliciet mysterie met zich mee. In de krochten van mijn vroegste herinneringen droeg ze een nette witte blouse en een handgeweven katoenen sari met een vale saffraangele kleur. Altijd diezelfde tint, zacht en zedig, met een echo van iets oerouds en berustends. Toen ik haar op een dag vroeg waarom, antwoordde ze dat er in onze cultuur van weduwes werd verwacht dat ze afstand deden van kleur, sieraden en vertier, en dat ze kozen voor een vroom en gereserveerd leven. Haar enige sieraad was een authentiek meditatiesnoer dat met 108 tulsikralen aaneengeregen was. Haar verdriet leek zich te vertalen in een rituele boetedoening die ze levenslang zou volhouden. Misschien bood haar oprechte overgave haar veel voldoening en het innerlijke vertrouwen dat ze voldeed aan haar stoïcijnse plicht. Ze was adembenemend op haar eigen manier, met lichtbruine ogen, een gerimpelde huid

en een flinterdunne gestalte, die in contrast stond met haar diepe, volle stem.

Ik zag dat ze op de rand van twee werelden balanceerde: een van gewone mensen, en een andere waar engelen en demonen uit het immense hindoeëpantheon de baas waren. Ik raakte bezeten door dat mysterieuze rijk. Soms was ik zelfs jaloers, alsof zij toegang had tot iets magisch wat mij was ontzegd. Ik kan me de moessonstormen levendig herinneren. De hemel barstte open en het onweer raasde over het flinterdunne asbestdak van onze hoeve. Mijn hart bonsde en met toegestopte oren rende ik bang weg om me te verstoppen.

‘Het is maar de goddelijke handboog van Arjuna die je hoort’, zei ze dan met een kalme blik naar de hemel. ‘Sluit je ogen en zing zijn naam. Al wie gelooft, zal hij beschermen.’

Dus deed ik wat ze zei. Het onweer ging altijd voorbij. Ik was betoverd.

Op 15 augustus 1947, na een stille moessonnacht, ontwaakte India als een vrij land. Ammal was in haar tienerjaren toen die gebeurtenissen zich afspeelden, maar ze sprak er zelden over. Als ik haar vroeg wat ze er nog van wist, antwoordde ze steevast kort en ontwijkend.

In ons dorp, Palayam, draaide het leven om het land. De meeste gezinnen waren boerenfamilies, wier dagen geworteld waren in het trage ritme van aarde en regen. Enkelen werkten in textielfabrieken die tijdens de koloniale periode hier en daar waren neergepoot. Deze fabrieken sponnen het katoen uit de naburige velden tot garen, dat verpakt en vervoerd werd naar verafgelegen havens. De lords in Londen droegen stoffen geweven met dat garen, terwijl zij die het oogstten gedoemd waren tot een leven in de stoffige aarde.

In een ongewoon moedige bui sloot een van Ammals neven zich aan bij de geweldloze protesten van Gandhi. Zijn rol was bescheiden maar liet een spoor na. Jaren later schonk de nieuwe onafhankelijke Indiase regering hem een pensioentje en de titel *Tyagi*, wat ‘hij die offers heeft gebracht’ betekent. Het hele dorp gromde van nederige trots bij het horen van zijn verhaal. De dorpsbewoners stonden nauwelijks in contact met de buitenwereld. Een handvol van hen las kranten en er schalden een paar radio’s in de huizen van de welgestelden. Informatie verspreidde zich traag en hield vaak halt aan de rand van het dorp. Dat was de wereld die Ammal en haar gezin kenden.

Bij momenten sprak Ammal over de koloniale periode met een vreemde, bijna tegenstrijdige trots. Dan vertelde ze dat de Britten de eerste verharde weg hadden aangelegd in onze regio, een weg die destijds werd gebruikt om met paard-en-wagen de naburige dorpen te bereiken. Het werd Palayams eerste echte verbinding met Coimbatore, de dichtstbijzijnde grote stad. Ik herinner me dat ik er als jongen overheen fietste, met de wind in mijn haren, zonder besef van de geschiedenis onder mijn wielen. De weg begon, zo werd verteld, met John Sullivan, koloniaal bestuurder van het district Coimbatore. Hij beklom de Blauwe Bergen, of het Nilgiri-gebergte, een koele, mistige bergketen niet ver van Palayam, en trof er een klimaat aan dat hem aan Engeland deed denken. Hij vestigde er later een kleine regeringspost, nu Ooty genoemd. De aanleg van de weg was genadeloos. Wilde dieren, ziektes en uitputting kostten aan heel wat arbeiders het leven. Ik heb me vaak afgevraagd of er mannen uit Palayam tussen zaten, naamloze arbeiders die een koloniale droom in onze heilige bergen beitelde. Die gedachte brak mijn hart telkens weer. Het was een verwrongen realiteit, waar de onderdrukker zich ook groothartig kon voordoen. In elk geval had Ammal

gelukkig geen rechtstreeks contact met de koloniale meesters van haar lot. Het was allemaal ver van haar bed. Het enige wat haar te doen stond, was die weg ophemelen.

Terug naar 1947: er was vreugde maar ook een onuitgesproken angst. Het moet hebben gevoeld alsof ze na eeuwen in de duisternis een verblindend licht in liepen. Ik stel me voor dat ze terugkeerden naar hun velden, niet zeker of ze moesten rouwen omdat hun overheersers waren vertrokken, of zich schrap moesten zetten voor wat hun nog te wachten stond. Ik zal het nooit weten. Niemand in mijn dorp schreef zijn gedachten op. Ze hadden geen belang.

Niet lang na de onafhankelijkheid van India ontmoette Ammal haar echtgenoot, mijn grootvader, via een gemeenschappelijk familielid. Ik heb geen herinneringen aan hem, want hij stierf kort na mijn geboorte. Er is me verteld dat hij lang, knap en stijlvol gekleed was toen ze elkaar leerden kennen. Ze trouwden niet veel later en met de komst van hun kinderen begon het huiselijk leven. Maar naarmate de eisen van het gezinsleven toenamen, viel hij ten prooi aan gokken, een tekortkoming die hem langzaam een duister pad op trok.

In het dorp stond Ammal bekend om haar vastberadenheid en haar onuitputtelijke ijver. Enerzijds snakte Ammal ernaar om te delen in het optimisme van een splinternieuwe natie, maar anderzijds konden de details haar gestolen worden. India kampte namelijk met onrust omdat de zuidelijke provincies, waaronder ook Palayam, betere vertegenwoordiging eisten in een overheid waarin de verafgelegen noordelijke hoofdstad het nog altijd voor het zeggen had. Maar Ammal sprak geen Hindi en was nog nooit binnen duizend kilometer van Delhi geweest. Het enige wat voor haar van belang was, was haar kinderen grootbrengen en een

leven opbouwen in Palayam. Er stond maar één obstakel in de weg: de gokverslaving van haar man.

Zelfverzekerd en onverstoorbaar nam ze een gewaagd besluit. Ze zou haar man de toegang tot zijn ongure kameraden met hun goktenten ontzeggen, en met hem en de kinderen wegtrekken uit het centrum van het dorp. Landbouw was het enige wat het dorp kende, dus besloot ze om ook landbouwer te worden. Ze ging op zoek naar landbouwgrond die binnen bereik lag, maar toch ver genoeg van het centrum van Palayam. Ik heb me vaak afgevraagd of dit haar manier was om in opstand te komen. Misschien wilde ze haar vastberadenheid bewijzen. Uiteindelijk vond ze een lapje landbouwgrond aan de voet van de heuvels van de West-Ghats, oeroude bergen gehuld in ontzag en legende. Misschien riepen de goden in die bossen haar. Of misschien wilde ze gewoon ontsnappen aan dat wat ze niet langer kon aanzien.

En zo kwamen Ammal en haar jonge gezin aan in Thottam, de boerderij die generaties lang ons toevluchtsoord zou zijn, en de plaats waar ik later zou opgroeien. Het was 1955, amper zeven jaar nadat Lord Mountbatten, de laatste gouverneur-generaal van India, was teruggekeerd naar Londen. Appa, haar oudste kind en later mijn vader, was net vijf geworden.

Met hernieuwd enthousiasme en onverzettelijk doorzettingsvermogen begon Ammal aan haar leven als landbouwer onder de verzengende zon. Jarenlang stond Thottam boordevol suikerriet, en later rijstvelden. De grond was gul; op een keer vertelde Appa me dat er altijd gewassen waren om te telen en water om het land te besproeien. De oogsten waren goed en er volgde een periode van bescheiden voorspoed. Uiteindelijk investeerde Ammal zelfs in een paardenkar om het gezin van hun afgelegen buitenpost naar naburige steden te brengen.

Af en toe vroeg ik haar of ze nooit bang was van het donker, de eenzaamheid en de wildernis van Thottam. Ze bleef stoïcijns en noemde alleen de Indiase gestreepte hyena's die uit de bergen kwamen om haar vee aan te vallen. Ze wist zeker dat ze zich nooit gewonnen zou geven, en dat deed ze ook nooit. Er doen nog altijd lokale verhalen de ronde over hoe goed ze haar mannetje kon staan, zowel tegen de hyena's als in het leven. Ammal deed wat ze moest doen om te vechten en te overleven.

Haar oorspronkelijke ambitie, haar echtgenoot redden van zijn gokprobleem, verdampte langzaam. De gewoonte was als een tienhoofdig monster dat hem verslond, hem teruglokte naar diezelfde cirkel waaruit ze had geprobeerd hem te bevrijden. Ten slotte koos hij het pad van de vergetelheid en verbrak hij de banden met zijn eigen familie. Ik heb me vaak afgevraagd of zijn ziel het daar moeilijk mee had, of hij ooit een weg terug wilde vinden. Misschien had hij dat wel geprobeerd, maar was het niet gelukt. Ik zal het nooit weten. Wat ik wel weet, is dat het tumult rond Ammal toenam en ze dieper in haar stoïcijnse schulp kroop.

Te midden van de nationale crisis die de Chinees-Indiase oorlog in 1962 met zich meebracht, vroeg Ammal haar oudere zus in Coimbatore om hulp nu ze er moederziel alleen voor stond. Haar zus ging akkoord; zij zou zich over de kinderen ontfemen terwijl Ammal haar land bleef bebouwen. Elke maand reisde Ammal naar Coimbatore om haar kinderen te bezoeken en de huishoudkosten te betalen, waarna ze terugkeerde naar de bergen. Ik vraag me soms af hoe dit voor de kinderen moet zijn geweest, zonder enige inspraak uit hun ouderlijk huis gerukt worden. In die broze jaren, een tijd gekenmerkt door onzekerheid, werden ze grotendeels aan hun lot overgelaten.

Zoals overal ter wereld deden de kinderen braaf wat er van hen werd gevraagd; de tol die dat eiste, bleef verborgen achter hun onschuld.

Pas in zijn tienerjaren leerde Appa Thottam echt kennen, toen hij samen met zijn broer en zussen permanent terugkeerde. Rond die tijd arriveerde er een nieuw wonder in Thottam: de tractor, ter vervanging van de handgestuurde houten ploegen die al eeuwen werden gebruikt. Ammal kocht de eerste in het dorp, en Appa en zijn broer gingen er met plezier mee aan de slag. De rest van het dorp keek toe en volgde al snel. Thottam was nog altijd de grondslag van de familie. De grond was vruchtbaar, water was er in overvloed en Appa voelde het ritme van de omgeving zijn lichaam en ziel in sijpelen.

In het hele land was het pad hobbelig. In 1971 sleurde Indira Gandhi India mee in een oorlog in Oost-Pakistan, waardoor Bangladesh al snel het licht zag. De noodtoestand van 1975 trok vervolgens burgerlijke vrijheden in en deed het geloof van de natie in haar democratie wankelen. Appa zou later vertellen dat deze verafgelegen vibraties voelbaar waren tot in Palayam.

Indira Gandhi's tweede termijn als premier kende een bloedig einde in 1984, toen ze werd vermoord en het land in een spiraal van geweld terechtkwam. Het waren zware jaren, maar India bleef opklimmen, gehavend maar ongetemd. In dat beslissende jaar, 1984, arriveerde ik op deze blauwe planeet, in een winderige moessonmaand. Net als elk kind dat voor mij kwam, kan ik me dat moment niet herinneren. Thottam stond klaar om me op te nemen in zijn schoot.

Mijn vroegste herinneringen aan Thottam dateren van de late jaren 1980. Het leven was vredig, traag en vervullend, volgens het ritme van de aarde, de vogels, de insecten en de mysterieuze

bergbewoners die zonder verklaring verschenen en weer verdwenen. Ammal leek hen allemaal te begrijpen, alsof ze over een onuitgesproken kennis beschikte van het land en de wezens die er leefden.

Ik herinner me dat er op een avond, bij vollemaan, een man uit de bergen naar ons huis kwam. Ammal en hij spraken een hele tijd over iets belangrijks, op een stille, weloverwogen toon. Hun woorden kon ik niet horen, maar ik herkende de ernst in hun stemmen. Toen ze klaar waren, ging de man aan de slag. Hij droeg alleen een dunne doek om zijn lenden en bracht rustig een dikke brij van verpulverde planten aan op zijn hele lichaam, tot ook het allerlaatste stukje huid bedekt was. Daarna bond hij zijn enkels losjes aaneen met een eenvoudige lus touw en liep hij naar een van de grootste kokospalmen in Thottam. Ik volgde hem nieuwsgierig, op een afstand, en ging naast Ammal staan. Toen pas zag ik het. Hoog boven ons, dicht bij de stam en naast de kokosnoten, hing een reusachtig nest van Aziatische honingbijen in de vorm van een traan. De man klom omhoog. Met kleine, trefzekere bewegingen klom hij hoger en hoger, en hij klemde de boomstam vast tussen zijn voeten, die aan elkaar vastzaten door het touw. Toen hij bijna aan het nest was, ontwaakten de bijen. Duizenden bijen stroomden uit het nest en vormden een levend schild eromheen, glimmend in de maneschijn als de vleugel van een gigantische vogel. Zelfs vanaf de grond was ik doodsbenauwd. Heel even verroerde de man geen vin. Vervolgens nam hij een bundeltje, stak het aan en hield het onder het nest, waarbij een dunne sliert rook omhoogkringelde. De formatie viel uiteen. Terwijl de bijen zich verspreidden, handelde hij als een wervelwind. Met één gestroomlijnde haal sneed hij een stuk honingraat af, liet het in zijn zak glijden en klauterde naar beneden, bijna even snel als hij de boom had beklommen. Een paar

bijen staken hem tijdens de afdaling, maar de brij op zijn huid leek zijn doel niet te missen. Toen hij weer op de grond stond, knikte Ammal tevreden, zonder meer. De man en Ammal verdeelden de honing, de bijen begonnen hun nest weer op te bouwen en Thottam verviel in zijn gewoonlijke ritme. Het was een heftig moment waarin we onze planeet deelden met andere wezens; een les die me altijd zou bijblijven.

Ik herinner me onze kleine kleurentelevisie met een reusachtige beeldbuis die uitstak aan de achterkant. Ze was verbonden met een yagi-antenne in de vorm van een dubbelzijdige kam, die boven op een lange ijzeren paal op het dak stond. De antenne werd omringd door kokospalmen en het signaal was zwak. De wind en de regen deden de antenne vaak bewegen, dus gebruikten we een knijptang om ze weer goed te zetten. Appa draaide dan aan de paal terwijl ik beneden stond te roepen: ‘We hebben beeld!’ Soms overstemde de wind mijn woorden en bleef hij draaien tot het beeld weer verdween in een storm van zwarte en witte stipjes. Een van mijn vroegste herinneringen is Appa’s gezicht dat oplichtte van geluk toen het scherm een of andere historische gebeurtenis liet zien, ergens ver weg, op een plek genaamd Europa. Mensen dansten van vreugde en zwaaiden met vlaggen. Het was 1989. De Berlijnse Muur was gevallen. Appa zei dat Duitsland herenigd was. Ik begreep niet waarom hij er zoveel belang aan hechtte. Ik had nog nooit een wereldkaart gezien. Ik wist amper waar India lag, laat staan Duitsland. Ik was vijf jaar oud.

Ammal was toen al ver in de zestig. Haar leven had zich geschikt naar een gestaag ritueel ritme. Elke ochtend stond ze vroeg op en begon ze aan haar devote routine, waarbij ze met trage pas op zoek ging naar bloemen in Thottam. Hoewel de struiken welig op onze grond tierden, liep ze op blote voeten en

verzamelde de bloesems van het seizoen in een met de hand geweven mandje. Soms was het dieprode hibiscus, andere keren aromatische witte jasmijn of geweldig geurende oranje vuurwerkbloemen. Vervolgens ging ze op de veranda vooraan het huis zitten, met het mandje naast haar, en begon ze kransen te weven. Met haar handen reeg ze de bloemen en strengen katoen of gedroogde banaanvezel aaneen, elke beweging behoedzaam en bestudeerd. Als de kransen klaar waren, bracht Ammal ze naar het gebedshoekje in ons huis, waar idolen en afbeeldingen van goden uit het hindoeïstische en Tamilpantheon stonden opgesteld. Daar zat ze vreedzaam, terwijl ze mantra's opzegde en bloemen offerde met onwrikbare toewijding. Elke dag stond ze op met de zon en herhaalde ze het ritueel met dezelfde stoïcijnse elegantie. Ik keek vaak toe en vroeg me af of de goden de bloemen die ze kregen ooit telden. Het ritueel vormde een stille harmonie met de natuur. De bloemen en strengen kwamen van ons land, werden eerbiedig geofferd en keerden terug naar de aarde. Tegen de volgende dag vielen ze uitgedroogd en broos weer op de grond.

Na haar ochtendritueel wachtte Ammal op haar eerste maaltijd. Mijn moeder, Ammi, maakte 's ochtends meestal *idli's*. Het deeg bereidde ze door rijst en splitlinzen te malen en vervolgens een nacht te laten ademen. Daarna werd het in een soort ondiepe cakevormpjes gegoten en zachtjes gestoomd. Het resultaat droeg Ammi's typische tederheid in zich, maar het vroeg wel wat tijd. We aten ze 's ochtends met verse kokoschutney die geurde naar mosterdzaadjes en curryblaadjes. Dit bescheiden ontbijt stond elke ochtend klaar in Thottam, even standvastig als de tropische zon.

Na het ontbijt bracht Ammal de koeien naar de voet van de berg, waar ze konden grazen. In het weekend en op vakantiedagen ging ik met haar mee en rende ik op blote voeten door het

stekelige gras. Wanneer de koeien gewend waren aan de omgeving en wij neerzaten, met onze blik op de heuvels, vertelde ze haar verhalen. Ze beschreef mysterieuze mensen in de bergen die miraculeuze geneeskrachtige kuren kenden en met dieren konden praten. Ik hing aan haar lippen. Ik kon me hen levendig voorstellen en hoopte dat ik ze op een dag zou ontmoeten en hun geheimen zou leren kennen.

Ammal droeg nooit een horloge. Ze wist hoe laat het was aan de hand van het pad dat de zon aflegde boven ons land. Zo dicht bij de evenaar bleef de boog van de zon betrouwbaar; elke dag kwam ze op en ging weer onder op haast identieke wijze en gaf ze ons twaalf stabiele uren licht. Ammals schaduw vertelde haar hoe laat het was. Naarmate de zon hoger klom en de schaduw onder haar ineenkromp, wisten we dat het middag was.

Ze had ook geen kalender nodig om te weten welk seizoen het was. Ze keek waar de zon onderging achter de bergen. Als de zon de zuidelijke bergtop aanraakte of naar de noordelijke dreef, wist ze dat de maanden veranderden. Het licht was haar kompas.

Zij en Appa lazen de tijd aan de hand van zowel de zon als de maan. Ze wisten hoeveel nachten geleden de laatste vollemaan was. Ik kon het nooit bijhouden. Mij hadden ze naar school gestuurd, waar de tijd de gregoriaanse kalender volgde. Onze weken, maanden en proefwerken volgden die internationale agenda, terwijl Ammal en Appa geloof bleven hechten aan een ouder ritme, gegidst door het hemelgewelf. In Thottam hing er een muurkalender binnen handbereik, en elke dag scheurden we er een dag af. Ik staarde er vaak verwonderd naar. Hij leek te leven, een klein huiselijk object waar wiskunde en ritueel elkaar ontmoetten zonder frictie. Bovenaan stond de gregoriaanse datum. Daaronder ontvouwde zich een hogere orde: de Tamil-maand en -dag, planetaire uren, de positie van de zon, de

maansopgang en waarschuwingen voor ongunstige intervallen zoals het hindoeïstische *Rahu Kalam*, een riskante tijdspanne van anderhalf uur waarin je beter geen nieuwe activiteiten begint. Ook de wettelijke Indiase feestdagen stonden erop. De kalender bracht beide werelden samen, zonder dat ik ertussen hoefde te kiezen. Hij leerde me dat tijd niet iets is wat je moet veroveren, maar iets wat je moet respecteren. We hadden geen gadgets nodig om de tijd te meten. Die stond geschreven in licht en schaduw, in de maanfases en in de posities van de sterren en planeten. Het enige wat we moesten doen, was rondkijken en onze blik naar de hemel richten.

Op het middaguur, wanneer onze schaduwen onder ons ineenkrompen, brachten Ammal en ik de koeien terug van de velden. Ze lesten hun dorst aan de waterbak en rustten. Intussen aten wij het middagmaal dat Ammi had gemaakt, meestal gestoomde rijst, pikante linzen en verse groenten uit Thottam.

De zon bleef hoog aan de hemel staan, en in de warmere maanden steeg de temperatuur vaak tot boven de vijfendertig graden. De hitte nodigde ons uit om te vertragen en even te verpozen. In de zinderende hitte van Palayam was dat geen luiheid, maar wijsheid, ons ingefluisterd door het land. Onze lichamen zwichtten voor de zon, en onze geest kwam tot rust. Onder het koele strodak van onze veranda pauzeerden we: Ammal en Ammi deden een dutje; ik zat neer en keek met zware oogleden naar de heldere dag en de vredige dieren. De koeien kauwden traag, met halfdichte ogen. Onze hond sliep onder zijn favoriete kokospalm. We werden een levend stilleven, bewegingloos in de uitgestrekte, tropische middag.

Wanneer de namiddag zijn intrede deed, kwam het leven weer op gang. We brachten het vee opnieuw naar de velden, om voor een tweede keer te grazen, nu in het laatste licht van de onder-

gaande zon. Dit was hun favoriete eetmoment. Ik zat naast mijn gewoonlijke neemboom, waar ik de bijtende rode mieren te snel af probeerde te zijn, op karmozijnrode vlinders joeg en keek of ik toevallig geen mangoeste zag vechten met de cobra's. Voor de veiligheid brachten we het vee altijd terug naar de stallen voor het schemerdonker.

In het halfduister begon Ammal aan haar avondritueel. In de noordwestelijke hoek van Thottam stond een stenen platform met een openluchtaltaar. Het maakte deel uit van een diepge wortelde Tamiltraditie. Dit was het altaar van Karupparayan, een van de meest vereerde volksgoden in Zuid-India. Hij behoorde niet tot het gewoonlijke hindoeëpantheon, maar maakte deel uit van het oeroude weefsel van het Tamilvolksgeloof. Eeuwenlang hadden landbouwers geloofd dat hij over hun gewassen, kuddes en huizen waakte, en hen beschermde tegen het kwade. Karupparayan was een goddelijke beschermer, wiens aanbidding een mengeling vormde van eerbied voor voorouders, agrarische toewijding en morele orde. Ammal, en later Appa, eerden deze traditie met oprechte toewijding. Het was een intiem kenmerk van onze landelijke kosmos. Ik heb me vaak afgevraagd hoe oud het altaar was; Ammal zei dat het even oud was als ons volk. Ik vergezelde haar in het schemerlicht en keek toe terwijl ze geurige witte sterjasmijn uit de naburige boom tevoorschijn haalde. Ik zat aan het altaar met een combinatie van ontzag en angst in mijn hart. Vooraan stond een kleine ijzeren drietand, geflankeerd door standbeelden van twee wilde dieren, misschien een tijger, een wolf of iets ertussenin. In mijn verbeelding waren het de meest angstaanjagende wezens die ik kon bedenken, wat mijn geloof in Karupparayan alleen maar versterkte. We offerden de bloemetjes, staken een kleilampje vol olie aan, vouwden onze handen en baden terwijl het duister zich om ons heen verspreidde. Dat

moment trilde mee met het refrein van krekels, vogels en duizend onzichtbare insecten die hun nachtelijke symfonie aanhieven, alsof ze met ons meebaden.

Ik zag er telkens weer tegenop om door het steeds diepere duister naar huis te lopen, omdat ik me voorstelde wat er op de loer kon liggen, geruisloos en gevaarlijk. Maar in mijn hart geloofde ik dat niets me kon raken. Ik had mijn gebeden gebracht aan Karupparayan. Hij zou me beschermen. Geen dier, hoe wild ook, was bestand tegen die goddelijke bescherming.

De elektriciteit liet ons maar al te vaak in de steek, dus bestreden we de duisternis met olielampen en sloegen we de nachtelijke opvoering van de natuur gade vanaf onze veranda. Dat was ons avondvermaak. De kreten van pauwen, verborgen krekels en kikkers versmolten in een onafgebroken concert.

Elk jaar wachtte het land, gebarsten en uitgedroogd, met de regelmaat van de klok op de moesson. Wanneer de regenbuien kwamen, waren ze hevig. De eerste druppels waren stevig en scherp, als naalden uit de hemel. Op de kurkdroge grond stonden termietenheuvels, droog en broos, die nu afbrokkelden door de stortbui. Uit die instortende torens verschenen zwermen gevleugelde termieten, die naar de dichtstbijzijnde lichtbron fladderden. Onze lantaarns, die op de veranda stonden te gloeien, werden valstrikken. Ammal bleef geduldig zitten en verzamelde de bedwelmden insecten in een pot. Later verwijderde ze hun vleugels, roosterde ze en maakte er een warme hartige snack vol eiwitten van, een geschenk van het land. Het was een foerage waarvoor we niet eens de veranda hoefden te verlaten. Gefascineerd aanschouwde ik dit jaarlijkse ritueel, dat zich met een vast ritme herhaalde. De grond barstte, de regenbuien keerden terug, verborgen leven kwam tevoorschijn en de natuur gaf. Niets werd verspild.

Naarmate het moessonseizoen heviger werd, kwam Thottam tot leven door toedoen van groene gloeiende glimwormpjes. Ze dansten in het donker, flikkerend in gesynchroniseerde golven. Ik vroeg me vaak af hoe ze gelijktijdig konden glimmen. Net als Ammal geloofde ik dat alle levende wezens met elkaar in gesprek waren. Ergens wisten ze gewoon wanneer ze samen moesten glinsteren. Het zou me decennia kosten om te begrijpen hoe ze dat deden.

Op een van die mijmerende avonden onthulde Ammal een ander mysterie uit haar oeroude wereld. Zij en Appa waren in een verhitte discussie beland over het boren van een waterput voor Thottam. Het was een van die momenten die een duidelijk antwoord vereisten. Ja of nee. Zus of zo. De spanning hing voelbaar in de lucht. Toen klonk uit het niets een scherpe klik, en nog één. Het geluid kwam van boven, ergens bij het dak. Het was de kreet van een tjitjak, een onzichtbare metgezel die in de barsten van onze muren leefde. Deze reptieltjes maken klikgeluiden door hun keel-spieren samen te trekken en luchtstoten naar buiten te persen. Het geblaf van een hagedis. Niet meer dan dat. Maar in Thottam betekende het meer. Ammal wendde zich tot mij en zei: 'De beslissing is genomen. De orakelhagedissen hebben gesproken.'

Ik zat daar, met mijn mond vol tanden, en probeerde te snappen wat er net was gebeurd. Voor het eerst begreep ik welke kracht onze gemeenschap toekende aan deze reptielen. Volgens Ammal namen ze het verloop van de tijd waar, lang voordat wij dat konden. Het waren boodschappers uit de toekomst, kosmische tijdreizigers. Ik vond het een verbijsterend idee.

Ammal had zelfs een klein Tamilboekje met de titel *Inleiding tot orakelhagedissen*. Daarin stonden in een zorgvuldig gerangschikte tabel interpretaties opgesomd op basis van de dag van de week en de richting waar het geluid vandaan kwam. Kwam het

getjirp van links of rechts? Van de oostelijke muur of uit de noordelijke hoek? Al die variabelen hadden een andere betekenis. Maar Ammal raadpleegde het boekje amper; ze kende het vanbuiten. Dan knikte ze gewoon, haar gezicht onleesbaar; soms overtuigd, dan weer bezorgd.

Ons huis in Thottam was allesbehalve verzegeld. Het was poreus, levend en gastvrij, niet alleen naar ons toe, maar ook voor de vele wezens die onze wereld deelden. De meeste ramen stonden de hele dag open en werden alleen 's nachts gesloten. In de houten deuren zaten spleten waarlangs elk diertje, met of zonder pootjes, naar binnen kon glippen. Het dak was een oude asbestplaat vol barsten. Tijdens de moessonstormen druppelde niet alleen regenwater naar binnen, maar ook insecten, hagedissen en nog gevaarlijkere dieren.

Soms deden de orakelhagedissen iets ondenkbaars. Ik had een nachtelijk veiligheidsritueel ontwikkeld in het kamertje dat ik het mijne noemde. Eerst sloot ik alle ramen. Dan controleerde ik de kamer nauwkeurig op slangen. Vervolgens waren mijn kussens en lakens aan de beurt: ik tilde ze op en schudde er geducht mee, terwijl ik in de gaten hield of er iets uit kroop, weg kronkelde of op de grond viel. Pas na die zorgvuldige controle zette ik alles weer op zijn plaats. Er waren heel wat bedreigingen. Rode wevermieren die genadeloos beten. Zwarte reuzenmieren die je huid in vuur en vlam zetten. Rode schorpioenen die wel miniatuurmonsters leken. Giftige duizendpoten bezorgden me het ergste angstzweet: ze waren snel, zagen er onheilspellend uit en leken plezier te halen uit mijn pijn. En uiteraard de orakelhagedissen, die altijd toekeken vanuit de hoeken. Wanneer ik klaar was met mijn veiligheidscontrole, fluisterde ik een gebedje voor de goden die ik had gekozen en ging met een hoopvol hart liggen.

www.lannoo.com

Coverillustratie Swastika Biswas

Coverontwerp Ahlawat Gunjan

Zetwerk Koen Surmont, windwaait.be

Vertaling (EN-NL) Ine De Baerdemaeker

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2026 en Peru Dharani

D/2026/45/473 – NUR 320 – 978 90 599 6637 6

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.